

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน ท่ามกลางสื่อมวลชนหลักๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย ถือได้ว่า “สื่อโทรทัศน์” เป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลสูงกว่าสื่อชนิดอื่นๆ ไม่ว่าจะเปรียบเทียบกับสื่อหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ ภาพยนตร์ หรือแม้แต่สื่อประเภทวีดีโอเทป หรือเทปเพลง ทั้งนี้เพราะสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกหนทุกแห่งครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งประเทศ อีกทั้ง “สื่อโทรทัศน์” ยังเป็นสื่อมวลชนที่สามารถรวมเอาคุณสมบัติของสื่อประเภทอื่นๆ อันได้แก่ คุณสมบัติของสื่อวิทยุ ภาพยนตร์และหนังสือพิมพ์เข้าด้วยกัน คือ ผู้ชมสามารถได้ยินทั้งเสียงเช่นเดียวกับการฟังวิทยุ ได้เห็นภาพเคลื่อนไหวติดต่อกันเช่นเดียวกับการดูภาพยนตร์ และได้เห็นตัวหนังสือเช่นเดียวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ (อรอนพ เที่ยรถาวร, 2520 : 17) คุณสมบัติเช่นนี้ผนวกเข้ากับข้อเด่นในด้าน ความรวดเร็วของการกระจายสาร ยิ่งทำให้โทรทัศน์เพิ่มภาพลักษณ์ของการกลายเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับประชาชนในทุกครัวเรือน แม้แต่ในเขตชนบทอันห่างไกล

“โทรทัศน์” กลายเป็นสื่อที่ “ทรงพลัง” ที่สุดในยุคที่การสื่อสารไร้พรมแดนนี้ ด้วยเหตุที่โทรทัศน์ได้แทรกตัวเองเข้าไปในทุกสถาบันย่อยของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเมือง เศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและวัฒนธรรม แม้กระทั่งสถาบันครอบครัวและเพื่อน (ขวัญเรือน ไชยอุดม, 2520 : 25) และในปัจจุบัน หนึ่งในภารกิจที่คนไทยเกือบทั้งประเทศ กระทำอยู่เป็นประจำและสม่ำเสมอก็คือ การใช้เวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์วันละหลายๆ ชั่วโมง ทั้งนี้ ก็เพื่อจุดประสงค์ในการรับชมที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ หรือเพื่อความบันเทิง ซึ่ง ณ จุดนี้ต้องยอมรับว่าในปัจจุบัน รายการที่น่าเสนาะผ่านทางโทรทัศน์นั้นมีมากมายที่จะให้ประชาชนในประเทศได้เลือกรับชมได้ตามความพอใจ อีกทั้ง เนื้อหาและการนำเสนอของแต่ละรายการก็ยิ่งหลากหลาย รายการโทรทัศน์ไทยในปัจจุบันจึงสามารถครอบคลุมพื้นที่การรับชมของกลุ่มผู้ชมทุกเพศ ทุกวัยได้เป็นอย่างดี

แต่หากมองย้อนกลับไปในอดีตเพียงไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา จะมีใครทราบไหมว่า โททัศน์ไทยในอดีต โดยเฉพาะในช่วงเริ่มแรกของวงการโทรทัศน์ไทยนั้น มีจำนวนรายการโทรทัศน์ที่เทียบไม่ได้เลยกับในยุคปัจจุบัน และปัจจัยที่จัดได้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเพิ่มจำนวนรายการโทรทัศน์ในอดีตก็คือ การที่สื่อโทรทัศน์จัดว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย ดังนั้น ความไม่พร้อมในด้านต่างๆ จึงมีอยู่สูง ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากรที่ขาดความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในเครื่องมือต่างๆ ด้านเครื่องมือที่ขาดเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการดำเนินงาน ประกอบกับเรื่องข้อจำกัดทางเทคโนโลยี การขาดแคลนเงินทุน หรือแม้แต่ปัญหาในเรื่องที่จะทำรายการอะไรออกมาให้ผู้ชมได้ชมกัน และถึงแม้ว่าลักษณะของการผลิตรายการโทรทัศน์นั้น จะมีส่วนที่คล้ายคลึงกับการผลิตภาพยนตร์อันเป็นสื่อมวลชนที่เป็นที่รู้จักกันดีของประชาชนชาวไทยมาเป็นเวลานานแล้ว แต่การผลิตรายการโทรทัศน์กลับมีสภาพที่แตกต่างจากการผลิตภาพยนตร์อย่างมากในแง่ที่ต้องดำเนินงานแข่งกับเวลา ด้วยเพราะมีตารางเวลาในการออกอากาศที่แน่นอน และในระยะแรกนั้น รายการโทรทัศน์จะต้องผลิตออกมาในรูปของ “รายการสด” ทั้งสิ้น ดังนั้น การผลิตรายการโทรทัศน์ในแต่ละครั้งจึงต้องอาศัยการเตรียมพร้อมในทุกๆ ด้านเป็นอย่างดีก่อนที่จะทำการออกอากาศ เหล่านี้ จึงส่งผลให้จำนวนรายการโทรทัศน์ในอดีตจึงมีน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนรายการโทรทัศน์ในยุคปัจจุบัน

“รายการละครโทรทัศน์” ระยะแรกๆ ก็เป็นหนึ่งในรายการโทรทัศน์ที่ต้องประสบกับปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ดังเช่นที่ได้กล่าวมา โดยในระยะแรกนั้นการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในระยะแรกนั้นจะถ่ายทำกันในห้องส่งที่มีอยู่เพียงห้องเดียว เป็นการแสดงสด ไม่มีการบันทึกเทป ด้วยเหตุนี้ ทั้งผู้ผลิตและผู้แสดงละครในยุคแรกจึงต้องทำงานกันด้วยความมานะ พยายามและความอดทน ด้วยเพราะไม่มีเทคโนโลยีช่วย และต้องอาศัยการบอกรับทละครระหว่างการแสดง สำหรับละครในยุคนั้นมีทั้งละครเสภาตลก ละครชีวิต ละครพันทาง และละครพูด ซึ่งล้วนเป็นละครขนาดสั้น มีความยาวประมาณ 30 – 60 นาที และมีจำนวนเรื่องผลิตที่น้อยมากเมื่อเทียบกับรายการละครโทรทัศน์ในยุคปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี รายการละครโทรทัศน์ไทยในอดีตก็ได้เข้าสู่ยุคเฟื่องฟู เมื่อนักแสดงจากละครเวทีเริ่มเข้ามาในวงการโทรทัศน์มากยิ่งขึ้น หลายคนในจำนวนนักแสดงละครเวทีได้กลายมาเป็นนักแสดงละครโทรทัศน์ ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ และผู้กำกับละครโทรทัศน์ และหลังจากนั้นรายการละครโทรทัศน์ก็ได้เฟื่องฟูขึ้น มีผู้นิยมชมมากขึ้น คณะละครมีมากขึ้น และแต่ละสถานี

โทรทัศน์ต่างก็แข่งขันกันผลิตละครดีๆ ออกอากาศ ทั้งละครสั้นจบในตอน ละครยาวหลายตอนจบ และก็ได้มีการเริ่มใช้เทปโทรทัศน์ (Video Tape) ในการบันทึกเทปรายการ

แม้ว่าอาจมีบางช่วงที่กิจการละครโทรทัศน์เริ่มเสื่อมไป ด้วยเหตุเพราะการผลิตรายการและการแสดงที่ไม่พิถีพิถันเพียงพอ เช่น ผู้แสดงต้องมีการบอกรับ ทำให้ผู้ชมเกิดความรำคาญในเสียงบอกรับเหล่านั้น และยังด้วยปัจจัยที่ภาพยนตร์เรื่องยาวทั้งไทยและเทศได้กลับเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น เหล่านี้ล้วนส่งผลให้กิจการละครโทรทัศน์ไทยเกิดความซบเซาลงอย่างมาก

แต่ในที่สุด รายการละครโทรทัศน์ไทยก็ได้กลับมาเป็นที่นิยมอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเทปโทรทัศน์ได้เข้ามามีบทบาทในวงการโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้น รายการละครโทรทัศน์ประเภท TV.SERIALS หรือ SOAP OPERAS ก็มีเพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญบุคลากรในวงการละครโทรทัศน์ก็มีการแข่งขันกันในการพัฒนาศักยภาพของการผลิตรายการมากขึ้น ช่วยยกระดับให้รายการละครโทรทัศน์ไทยมีมาตรฐานการผลิตรายการที่ดีและน่าติดตามชมมากยิ่งขึ้น ทำที่สุด รายการละครโทรทัศน์ไทยก็กลายเป็นหนึ่งในรายการภาคบันเทิงที่ได้รับความนิยมในการรับชมสูงสุดมาจนถึงทุกวันนี้

จะเห็นได้ว่าวิวัฒนาการของการผลิตรายการละครโทรทัศน์ไทยนั้นมีการเจริญเติบโตและการพัฒนาทางด้านการผลิต ทั้งในแง่ของเนื้อหา เทคนิค และคุณภาพของรายการเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ว่าจะมีบางช่วงที่รายการละครโทรทัศน์ไทยอาจซบเซา ไม่ได้ได้รับความนิยมเท่าที่ควร แต่ในที่สุดรายการละครโทรทัศน์ไทยก็ได้รับการยอมรับ และกลับมาอยู่ในผังการนำเสนอรายการโทรทัศน์ในแต่ละวันได้อย่างงดงามอีกครั้ง ทั้งนี้และทั้งนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ทั้งหมดนี้ก็คือ ปัจจัยในเรื่อง “บุคลากรผู้ผลิตรายการ” นั่นเอง

“บุคลากรผู้ผลิตรายการ” มีส่วนสำคัญอย่างมากในการผลิตรายการละครโทรทัศน์ เพราะบุคลากรผู้ผลิตรายการจะเป็นผู้ดำเนินงานด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างมากในการทำให้รายการละครโทรทัศน์เรื่องนั้นๆ ประสบความสำเร็จและในขณะเดียวกัน ก็อาจเป็นผู้ที่ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการผลิตรายการละครโทรทัศน์ได้ด้วยเช่นกัน บุคลากรผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์สามารถแบ่งออกตามลักษณะของการทำงานได้ 2 ลักษณะ (วีระ สุภะ, 2537 : 79) ดังนี้

1. บุคลากรผู้ผลิต อันได้แก่ ทีมงานผู้ผลิตที่ประกอบไปด้วย ผู้ผลิตรายการละคร ผู้เขียนบทโทรทัศน์ ผู้กำกับการแสดง ผู้กำกับรายการ ผู้ควบคุมแสง ผู้ควบคุมเสียง ช่างแต่งหน้า ช่างทำผม และทีมงานในฝ่ายผลิตด้านอื่นๆ

2. บุคลากรที่ปรากฏในเนื้อสาร อันได้แก่ นักแสดง

ท่ามกลางบุคลากรผู้ผลิตรายการละครที่ประกอบไปด้วยบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ อันมากมายนั้น กล่าวได้ว่าบุคลากรในตำแหน่ง “ผู้ผลิตรายการละคร” นั้น เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญมากที่สุดในกระบวนการผลิตรายการละครโทรทัศน์ ทั้งนี้เพราะ “ผู้ผลิตรายการละคร” จะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้ละครเกิดขึ้นได้ ทั้งยังเป็นบุคลากรรายแรกที่มีหน้าที่รับผิดชอบความสำเร็จหรือความล้มเหลวของรายการ

“ผู้ผลิตรายการละคร” เป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการจัดการด้านต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตรายการละครโทรทัศน์ จะเป็นผู้ที่กำหนดทีมงานที่สำคัญต่างๆ เช่น ผู้กำกับการแสดง ผู้เขียนบท โดยจะบริหารงานต่างๆ เพื่อให้การผลิตละครโทรทัศน์นั้นได้ผลงานที่ดี มีคุณภาพ และได้รับผลกำไรมากที่สุด ส่วนมากแล้ว ผู้ผลิตรายการละครจะเป็นผู้ที่ติดต่อกับทางสถานี และรับเอานโยบายของสถานีโทรทัศน์มาผลิตรายการให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ทางสถานีกำหนดไว้ เรียบง่าย ๆ ว่าเป็น “ผู้รับเหมาหรือผู้รับจ้าง” ผลิตรายการละครโทรทัศน์ป้อนให้กับทางสถานีนั่นเอง

“ผู้ผลิตรายการละคร” เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะผู้ผลิตรายการละครจะเป็นทั้งผู้วางแผนเตรียมการผลิต ควบคุมการผลิต และประเมินผลการผลิตว่างานที่ทำนั้นควรจะมีการปรับปรุงหรือแก้ไขอย่างไร? เพราะกระบวนการผลิตละครแต่ละขั้นตอนนั้นหมายถึง ความไว้วางใจของทางสถานีที่จะมอบหมายงานในการผลิตครั้งต่อไป ที่สำคัญ ยังเป็นการมองในเรื่องของผลทางธุรกิจที่จะทำให้ผู้อุปถัมภ์รายการสนับสนุนผลงานที่ผู้ผลิตผลิตออกไป ซึ่งผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์แต่ละบริษัท และแต่ละสถานีต่างก็มีกระบวนการผลิตที่แตกต่างกันไปตามนโยบาย และการบริหารงานของตนเอง

ในอดีต ยุคแรกๆ ของการผลิตรายการละครโทรทัศน์นั้น “ผู้ผลิตรายการละคร” หรือผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบละครเรื่องหนึ่งๆ ในไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหมนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นบุคลากรของช่อง 4 เองร่วมกับผู้จัดจากภายนอกบางส่วน ซึ่งหัวหน้าฝ่ายรายการของทางสถานีจะเป็นผู้มอบหมายความรับผิดชอบให้แก่ผู้ผลิตรายการละครว่าผู้ผลิตรายการละครคนใดจะ

รับผิดชอบการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในช่วงเวลาใด ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ผลิตรายการละครจะเป็นผู้วางแนวคิดในการนำเสนอและเลือกเรื่องด้วยตนเอง ในอีกกรณีหนึ่ง หัวหน้าฝ่ายรายการจะเป็นผู้คัดเลือกเรื่องเอาไว้แล้ว และมอบหมายให้ผู้ผลิตรายการละครคนหนึ่งคนใดรับผิดชอบการผลิตละครเรื่องนั้นต่อไป หรือไม่ ในบางครั้งหัวหน้าฝ่ายรายการอาจมีการวางแนวเรื่องของละครเอาไว้ก่อน เช่น เป็นละครตลก หรือละครเพลง หลังจากนั้น จึงมอบหมายให้ผู้ผลิตรายการละครรับผิดชอบในการหาข้อมูลและคัดเลือกเรื่องมาอีกที

ต่อมา ในระยะหลังที่รายการละครได้รับความนิยมอย่างมาก ทางสถานีจึงให้ผู้ผลิตรายการละครเป็นผู้ที่เสนอเรื่องมา และขอจัดละครด้วยตนเอง หัวหน้าฝ่ายรายการไม่จำเป็นต้องหาคนมารับผิดชอบเหมือนในระยะแรก (นิคมจิตร มโนธรรม, 2542 : 129 – 130)

สำหรับในปัจจุบัน ประเทศไทยมีบริษัทผู้ผลิตรายการละครดำเนินการอยู่เป็นจำนวนมาก บางบริษัทนั้นเรียกได้ว่ามีพัฒนาการยาวนานเป็นเวลานับสิบๆ ปี ส่วนบางบริษัทถึงแม้ว่าจะเพิ่งเข้ามาจับงานทางด้านนี้ แต่ก็ดูเหมือนว่าจะได้รับการตอบรับจากผู้ชมทางบ้านอยู่น้อย และด้วยปัจจัยที่เอื้ออยู่หลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการขยายตัวของเศรษฐกิจ ความต้องการนำเสนอสิ่งใหม่ๆ หรือการเปิดโอกาสของทางสถานีที่ให้บริษัทที่เพิ่งตั้งใหม่ได้มีโอกาสเสนอตัวเพื่อขอเช่าเวลาในการออกอากาศ เหล่านี้ ยิ่งช่วยให้มองเห็นภาพว่าตัวเลขของการตั้งบริษัทผู้ผลิตรายการละครนี้จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และนับวันจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของบริษัทผู้ผลิตรายการละครเหล่านี้จะเข้าสู่รูปของ “อุตสาหกรรม” ที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทุกที

จากวันนั้นถึงวันนี้ 40 กว่าปีที่ผ่านมาของวงการละครโทรทัศน์ไทย ช่วยทำให้เราเห็นถึงภาพของพัฒนาการของผู้ผลิตรายการละครไทยได้เป็นอย่างดี ดังเช่นในอดีตที่ยุคแรกเริ่มของการมีสื่อโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการละครจะเป็นเพียงบุคลากรภายในสถานีที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์เท่านั้น (ยังไม่มีผู้ผลิตรายการจากภายนอกที่เข้ามาทำงานด้านการผลิตรายการละครให้กับทางสถานีโดยตรง) และด้วยความที่โทรทัศน์เป็นสื่อใหม่ในสมัยนั้น ดังนั้น การผลิตรายการละครโทรทัศน์จึงต้องประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย ซึ่งปัญหาที่สำคัญที่สุดในยุคแรกเริ่มนั้น เห็นจะได้แก่การขาดประสบการณ์ของบุคลากร ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ (นิคมจิตร มโนธรรม, 2542 : 166) คือ

1. การขาดความรู้เกี่ยวกับวิทยุโทรทัศน์ ที่แม้ว่าบุคลากรส่วนใหญ่ในช่อง 4 เคยมีประสบการณ์การทำงานในสื่อแขนงอื่นมาบ้างแล้ว เช่น จากวิทยุ ละครเวที หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์ แต่ในขณะนั้น งานด้านโทรทัศน์เป็นงานแขนงใหม่ที่ไม่สามารถหาผู้เชี่ยวชาญทางด้านนี้โดยตรงได้ อีกทั้ง ขณะนั้นยังไม่มีสถานศึกษาที่จะช่วยอบรมและให้ความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ หรือการสื่อสารมวลชนเช่นในปัจจุบัน ดังนั้น จึงส่งผลให้บุคลากรที่มาทำงานด้านการผลิตรายการละครกลับกลายเป็นผู้ที่ขาดความรู้พื้นฐานในแขนงวิชาชีพของตัวเอง

2. การขาดประสบการณ์ในการทำงาน แม้ว่าจะมีการเตรียมการด้านการศึกษาของเหล่าบุคลากร พร้อมทั้งการฝึกฝนอย่างดีในแง่ของสื่อวิทยุกระจายเสียงมาก่อนแล้ว แต่กลับพบว่าการปฏิบัติงานทางด้านสื่อวิทยุโทรทัศน์ก็ยังเป็นงานสื่อมวลชนที่มีลักษณะเฉพาะอยู่ดี อีกทั้งยังพบว่าความรู้บางอย่างจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ในการเรียนรู้เพิ่มเติมอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ เราจึงเห็นได้ว่าในระยะแรกของการทำงานนั้น การขาดประสบการณ์ในงานโทรทัศน์ของเหล่าบุคลากรสามารถก่อให้เกิดปัญหาได้ไม่น้อยเลยทีเดียว

แต่ในระยะต่อมา เมื่อสื่อโทรทัศน์กลายเป็นสื่อพื้นฐานประจำครัวเรือน และรายการละครโทรทัศน์ก็กลายเป็นรายการที่มีผู้ชมให้ความสนใจอยู่ในอันดับต้นๆ เหล่านี้ จึงส่งผลให้อัตราการแข่งขันทางการผลิตรายการละครเติบโตสูงขึ้น และเป็นระยะเวลาเดียวกับที่ประเทศไทยเปิดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสาขาวิชานิเทศศาสตร์และการสื่อสารมวลชนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ในยุคต่อๆ มาจึงเริ่มมีตัวเลขของบุคลากรภายนอกที่เข้ามาขอเป็นผู้ผลิตรายการละครให้กับทางสถานีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

ดังนั้น หากมองภาพรวมของวงการละครโทรทัศน์ไทยในยุคปัจจุบัน กล่าวได้ว่ามีบริษัทผู้ผลิตรายการละครจำนวนมากที่ได้เข้ามายึดอาชีพการทำงานในแขนงนี้ แต่หากพิจารณาดูอย่างถี่ถ้วนแล้ว จะเห็นได้ว่า ท่ามกลางความหลากหลายทางด้านปริมาณของผู้ผลิตรายการละครเหล่านี้ พบว่ามีตัวเลขของผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์เพียงไม่กี่รายเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพได้อย่างแท้จริง โดยได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ผลิตที่มีฝีมือ พร้อมกับมีผลงานการผลิตที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของประชาชน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจเป็นอย่างมากที่มีปัจจัยอะไรที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพของพวกเขาเหล่านี้ ซึ่งปัจจัยที่ผู้วิจัยให้ความสนใจและคาดว่าจะจะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก

ที่สุดนั้นก็คือ ปัจจัยในเรื่องของ “ความเป็นนักวิชาชีพ” ของบรรดาผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์ เหล่านี้นั่นเอง

“ความเป็นนักวิชาชีพ” ในความหมายของมาร์สตัน (Marston, 1979 อ้างใน กุลธิดา ธรรมวิวัฒน์, 2542 : 4) คือ “ผู้มีทักษะความชำนาญพิเศษ ซึ่งผ่านการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน”

ซึ่งนั่นย่อมหมายความว่า ไม่ใช่ทุกคนที่ประกอบอาชีพผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์จะมีความเป็น “นักวิชาชีพ” ได้เหมือนกันหมด ทั้งนี้และทั้งนั้น ความสำคัญมันอยู่ที่ว่า ผู้ที่จะได้ชื่อว่าเป็น “นักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์” นั้น จะต้องเป็น “ผู้ที่มีทักษะความชำนาญเป็นพิเศษในด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์” ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมได้มาจาก “การเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ในการประกอบอาชีพนี้มาเป็นระยะเวลายาวนานเท่านั้น” และจุดนี้เองที่จะส่งผลให้ผู้ผลิตเหล่านั้นประสบความสำเร็จ และได้รับการยอมรับในการประกอบอาชีพนี้ได้ในที่สุด

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าการที่จะได้ชื่อว่าเป็น “นักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์” นั้น จะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบอะไรบ้างเพื่อที่จะได้มาซึ่งความเป็นนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์?

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในเรื่อง “ความเป็นนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในทัศนะของผู้ผลิตรายการและนักวิจารณ์” ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยในเชิง “คุณภาพ” โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กลุ่มผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์ในสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ และกลุ่มนักวิจารณ์รายการละครโทรทัศน์ ทั้งนี้ เพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคู่มือ “ความเป็นนักวิชาชีพ” ของผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์ไทยในอนาคต ทั้งยังสามารถเป็นเกณฑ์ประกันมาตรฐานและคุณภาพของผู้ผลิตในการผลิตละครที่มีคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวงการละครโทรทัศน์ไทยต่อไป

ปัญหานำวิจัย

1. ความเป็นนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในทัศนะของผู้ผลิตรายการประกอบไปด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. ความเป็นนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในทัศนะของนักวิจารณ์ประกอบไปด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความเป็นนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในทัศนะของผู้ผลิตรายการ
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความเป็นนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในทัศนะของนักวิจารณ์

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความเป็นนักวิชาชีพของผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำ ที่ผลิตรายการละครโทรทัศน์เรื่องยาวหลายตอนจบ และออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในปี พ.ศ. 2543

โดยใช้การเลือกศึกษาเจาะลึกผ่านกลุ่มบุคคล 2 กลุ่มด้วยกันคือ

- 1) กลุ่มผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์ ที่ได้รับการยอมรับในลำดับต้นว่าเป็น "นักวิชาชีพ" ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยพิจารณาจากอายุการทำงานด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์ที่มีอายุการทำงานตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปเป็นหลัก มีการผลิตรายการละครโทรทัศน์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 เรื่อง พร้อมทั้งการประมวลภาพรวมของความสำเร็จทางการผลิตรายการละครโทรทัศน์ จากการได้รับรางวัลรายการละครโทรทัศน์ดีเด่นในประเภทต่างๆ ในการประกาศรางวัลทางโทรทัศน์ทั้ง 2 ประเภท คือ รางวัลเมขลา และรางวัลโทรทัศน์ทองคำ

2) กลุ่มนักวิจารณ์รายการละครโทรทัศน์ ที่มีผลงานการวิจารณ์รายการละครโทรทัศน์เป็นที่รู้จักทั่วไปในสื่อสิ่งพิมพ์

ข้อสันนิษฐาน

1. ความเป็นนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์นั้นจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบของความเป็นนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์หลายประการ

2. องค์ประกอบของความเป็นนักวิชาชีพด้านการผลิตรายการละครโทรทัศน์ในทัศนะของผู้ผลิตรายการและนักวิจารณ์มีความเหมือน และแตกต่างกันบางประการ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความเป็นนักวิชาชีพ	หมายถึง	ลักษณะของควมมีคุณภาพ หรือลักษณะที่เป็นแบบอย่างสำหรับการทำงานในอาชีพหนึ่งๆ ซึ่งความเป็นนักวิชาชีพนี้จะครอบคลุมในเรื่องขององค์ความรู้ คุณภาพของการทำงาน ความสามารถ และทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ประสบการณ์ รวมไปถึง เรื่องของศีลธรรมและจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่
2. ละครโทรทัศน์	หมายถึง	ละครที่ออกอากาศในช่วงเวลาหลังข่าวภาคค่ำทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ ซึ่งมีเรื่องราวดำเนินติดต่อกัน

		กัน โดยใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันโดยตลอด ความยาวประมาณ 20-30 ตอนจบ และออกอากาศเป็นประจำ 2-3 วันต่อสัปดาห์
3. ผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์	หมายถึง	ผู้ที่ทำให้เกิดการผลิตรายการละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกเรื่องที่จะนำมาผลิต การคัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้กำกับการแสดง และผู้แสดง รวมทั้งมีหน้าที่ในการควบคุมการถ่ายทำให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อช่วยยกระดับในการพัฒนาศักยภาพ “ความเป็นนักวิชาชีพ” ให้กับบุคลากรผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์ไทย
2. เพื่อสามารถนำผลการศึกษาวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการเป็นแนวทางแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ผลิตรายการละครโทรทัศน์ในประเทศไทย ในการปรับปรุงและพัฒนาการผลิตรายการละครโทรทัศน์ไทยให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น